

**Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen
esityksestä laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun
poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991**

Eduskunta on 4 päivänä joulukuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 313 laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 30 päivänä lokakuuta 1990 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 93 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta vuodelta 1991.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikaranen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paavo Kytömäki valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola Kansaneläkelaitoksesta, suunnittelupäällikkö Reijo Vuorento Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Vilho Väilä Suomen Kunnallisliitosta, toimitusjohtaja K. J. Brunström Finlands svenska kommunförbundet, kirkkoneuvos Matti Halttunen kirkkohallituksesta, johtaja Lasse Laatusen Suomen Työntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyöntantajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, tutkimussihteeri Bjarne Andersson Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta, sosiaalisihteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta ja johtaja Risto Suominen Suomen Yrittäjäin Keskusliitosta,

Esityksessä ehdotetaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua alennettavaksi työliisyyden tukemiseksi vuoden 1991 alusta syyskuun loppuun 1 prosenttiyksiköllä. Vuoden

1991 valtion tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä päätetty alimman kansaneläkemaksuluokan heinäkuun alusta tapahtuva alentuminen 0,25 prosenttiyksiköllä jatkuisi vuoden loppuun. Esitys alentaa yksityisten työnantajien kansaneläkemaksun maksurasitusta noin 1,1 miljardilla markalla, mikä korvattaisiin kansaneläkerahastoon kansaneläkelain 59 §:n perusteella. Ehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta ja se liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 93 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi järjestely, jossa työnantajan kansaneläkemaksu olisi 3,50, 5,50 tai 7,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä riippuen työnantajan poistoista ja varauksista. Julkisen työnantajan kansaneläkemaksu olisi kuitenkin 4,45 prosenttia. Sairausvakuutusmaksua työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua vastaavasti 0,75, 1,25 tai 2,75 prosenttia maksetuista palkoista. Maksusta vähennettäisiin kuitenkin aina 1 000 markkaa. Julkisen työnantajan sairausvakuutusmaksu olisi 1,25 prosenttia. Työnantajan lapsilisämaksua perittäisiin suoritettujen ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä kansaneläkemaksun porrastusta vastaavasti 1, 2 tai 3 prosenttia. Vakuutetun kansaneläkemaksu olisi 1,55 penniä kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyryltä ja sairausvakuutusmaksu vastaavasti yhden pennin.

Sosiaalivaliokunta ei pidä perusteltuna, että sosiaaliturvamaksuja käytetään suhdannepolitiikan välineenä. Kansaneläkelaitoksen rahoitus tulee turvata vakaalla ja pysyvällä tavalla, joka antaa mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Maksun suuruuden vaihtelu kesken vuoden aiheuttaa tarpeetonta työtä ja kustannuksia. Vaikka valtion takuusuorituksilla voidaankin välttää rahoituskriisi, tulee kuitenkin laitoksen toimintaedellytykset turvata.

Pyrkimys työllisyyden parantamiseen varsinkin työvoimavaltaista pienyritystoimintaa tuke-
malla on perusteltua. Tällaisen kehityksen tu-
lee perustua pysyvään järjestelmään, joka sa-
malla takaa sosiaaliturvan rahoituksen. Valio-
kunta toteaa laatineensa asiasta jo useana
vuonna lausumia, joiden tulee johtaa hallituk-
sen esitykseen.

Nyt toteutettava uudistus kohdistuu vain
yksityiseen työnantajaan. Valiokunta ei pidä
perusteltuna, että kunnallisten palvelujen ja
varsinkin kunnallisten liikelaitosten kilpailu-
asema suhteellisesti heikkenee. Kun samanai-
kaisesti kuntien eläkevakuutusmaksut ovat
huomattavasti yksityisen sektorin työelä-
kemaksuja korkeammat, vääristyy asetelma
vielä enemmän.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokun-
nassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skin-
nari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Ala-

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten
sosiaalivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja
tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta
kunnioittavasti ehdottaa,

*että hallituksen esitykseen sisältyvä
lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamat-
tomana.*

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti
ehdottaa,

*että lakialoitteeseen n:o 93 sisältyvät
lakiehdotukset hylättäisiin.*

ranta, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Nord-
man, Rinne, Stenius-Kaukonen, Taina ja Väis-
tö sekä varajäsenet Kautto ja J. Roos.

Vastalauseita

I

Hallituksen talouspolitiikan tempoilevuudes-
ta ja epävarmuudesta kertoo se, että eduskunta
jo toista kertaa lyhyen ajan sisällä käsittelee
yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun
alentamista vuonna 1991.

Hallitus on perustellut esitystään sinänsä
oikein siten, että taloudelliset näkymät yritys-
ten kilpailukyvyyn suhteen ovat heikkenemässä
ennakoitua nopeammin. Sen vuoksi onkin pe-
rusteltua alentaa työnantajan kela-maksua
työllisyyden tukemiseksi.

Erittäin suuria käytännöllisiä ja hallinnolli-
sia ongelmia aiheutuu kuitenkin siitä, että
alimman maksuluokan, yhteensä yli 100 000
työnantajan, maksama kela-maksu muuttuu
vuoden aikana alennusten johdosta kaikkiaan
kolmeen kertaan: vuoden alussa, heinäkuun

alussa ja lokakuun alussa. Tämä merkitsee
lisätyötä sekä työnantajille että kansaneläke-
laitokselle. Muutoksista saattaa aiheutua se-
kaannusta ja virheellisyyksiä mm. maksujen
tilityksissä. Olemme valiokunnassa ehdotta-
neet, että jo aiemmin päätetyt ja tämän halli-
tuksen esityksen mukaiset alennukset olisivat
voimassa vuoden 1991 loppuun saakka. Se olisi
perusteltua senkin vuoksi, ettei ole näköpiirissä
sellaisia seikkoja, jotka puoltaisivat yksityisten
työnantajien kela-maksujen korotusta vuoden
1991 loppupuolella.

Eduskunta on edellyttänyt useaan kertaan,
että työvoimavaltaisten alojen asemaa tulee
parantaa nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja
työllisyyttä edistäväksi. Nyt ehdotettu muutos
kasvattaa osaltaan yksityisen ja julkisen sekto-

rin eroa. Yksityisten ja julkisten palvelujen ero on kuitenkin liukuva. Julkinen sektori ostaa entistä useammin yksityisten yritysten palveluja ja tulosvastuulliset yksiköt julkishallinnossa ovat toimintatavoiltaan lähestyneet yksityistä sektoria. Tavoitteena tulee olla julkisen sektorin sosiaaliturvamaksujen alentaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä marraskuuta 1990 annetun lain (1024/90) 3 §:n 2 momentissa on säädetty työnantajan kansaneläkemaksusta, työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,15 prosenttia 1 päivän tammikuuta (poist.) ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen

samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 3,45 prosenttia 1 päivän tammikuuta (poist.) ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 4,05 prosenttia 1 päivän tammikuuta (poist.) ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Tarkemmat säännökset maksun määräytymisestä voidaan antaa asetuksella.

2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1990

Juhani Alaranta

Matti Väistö

Lea Mäkipää

II

Sosiaaliturvamaksujen työllisyysvaikutuksista ei vielä ole tehty minkäänlaista selvitystä, vaikka se on ollut hallituksen keskeinen peruste myönnettyille alennuksille jo yli kymmenen vuoden ajan. Valiokunnan vaatiman selvityksen tekemisen työllistämisvastuun asettamiseksi yrityksille hallitus on sivuuttanut täysin.

Työnantajan kansaneläkemaksuun hallitus esittää aiemmin päätettyjen alennusten lisäksi kaikilla tasoilla yhden prosenttiyksikön alennusta, joka ei siis millään tavoin vie eteenpäin eduskunnan asettamia tavoitteita. Aiemmin syksyllä tehty päätös kasvatti valtion takuusuoritusta kansaneläkerahastoon 960 miljoonalla markalla. Tämä esitys lisää kansaneläkevakuu-

tusmaksujen vajausta 1,1 miljardilla markalla. Samansuuruinen helpotus esityksellä annettaisiin kaikille yksityisen sektorin työnantajille. Takuusuorituksen jatkuva kasvu uhkaa vakavalla tavalla kansaneläkkeiden rahoitusta tulevaisuudessa ja on omiaan estämään kansaneläkeuudistuksen IV vaiheen toteuttamisen ja välttämättömän lisäosan tasokorotuksen.

Ehdotamme työnantajan kansaneläkevakuumaksuun porrastusta siten, että niissä otettaisiin huomioon sekä poistot että varaukset,

jolloin maksut eivät rasita nykyisellä tavalla työvoimavaltaisia yrityksiä. Pienyritykset tulisi sen sijaan mahdollisuuksien mukaan vapauttaa maksuista. Esitämme, että kuntatyönantajien maksua alennetaan.

Ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi lakialoitteen n:o 93 pohjalta seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), näin kuuluvaksi:

3 §

— — — — —
Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 3,00 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen ja varausten yhteismäärä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 5,00 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen ja varausten määrä on ollut suurempi kuin 600 000

markkaa, sanottu maksu on 7,50 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Kuitenkin valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 4,45 prosenttia työntekijälle suoritettuna ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990.

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1990 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1990

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen